

Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Kitap Okumaya İlişkin Görüş ve Tutumlarının Değerlendirilmesi

Examination of Book Reading Views and Attitudes of Physical Education Teacher Candidates

Hasan Fehmi MAVİ^a
Bayram ÇETİN^a

Celal Bayar Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Manisa

Geliş Tarihi/Received: 13.02.2008
Kabul Tarihi/Accepted: 06.05.2008

Bu yazı 9. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimler Konferansı, 9 Kasım-11 Kasım 2007 - ANTALYA'da poster olarak yayımlanmıştır.

Yazışma Adresi/Correspondence:
Hasan Fehmi MAVİ
Celal Bayar Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Manisa
TÜRKİYE/TURKEY
hasan.mavi@bayar.edu.tr

ÖZET Farklı grupların okuma alışkanlığı üzerine yapılan çalışmalar benzer bir şekilde bu konuda Türk toplumunun zayıf olduğunu göstermektedir. Zamanı en iyi değerlendirme alışkanlıklarından biri olarak kabul edilen kitap okuma, her düzeydeki öğrenci ve birey için kazanılması gereken çok önemli bir beceridir. Okuma alışkanlığının temelleri anne-baba ve öğretmen yardımıyla çocuklukta atılmaktadır. Öğretmenlerin kitap okuyarak öğrencilerine iyi birer örnek olmaları onların gelecekte okuyan bireyler olmasına yardım etmektedir. Bu araştırma ile BESYO Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümünde eğitim gören öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ve kitap okumaya ilişkin görüş ve tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. İlk bölümü demografik sorulardan ve ikinci bölümü de kitap okumaya ilişkin tutum ölçeğinden oluşan anket 120 öğretmen adayına (bayan=50, erkek=70 erkek) uygulanmıştır. Kitap okumaya ilişkin tutum ölçeği, geçerliği ve güvenilirliği test edilmiş, altı boyuttan ve 30 sorudan oluşan bir ölçektir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin çoğunluğu ailelerinin evinde kütüphane olmadığı belirlenmiştir (%61,7). Bayan öğretmen adayları kitap almak için erkeklerden daha çok para ayırmaktadırlar (Bayan=66,0%, Erkek=45,7%). Kitap almaya para ayıranların kitaba yönelik sevgi ve alışkanlık tutumları kitap almaya para ayırmayanlardan daha yüksek bulunmuştur. Bayan öğretmen adayları erkeklerle göre kitap okumayı daha fazla sevmektedirler. Kitap okuma alışkanlığının ve kitap okumaya yönelik isteğin bayan öğrencilerde daha fazla olduğu belirlenmiştir. Hem erkek hem de bayan öğrenciler kitap okumanın gerekliliğini kabul ederken, kitap okumanın etkisi ve yararının bayan öğrenciler tarafından daha fazla benimsendiği görülmüştür. Okunan yıllık kitap sayısının fazla olması ve daha az günlük televizyon seyredilmesi kitap okuma ile ilgili tutumlarda olumlu yönde farklılık yaratmıştır. Bu çalışmaya katılan öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının zayıf olduğu düşünülebilir. Bayan öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ve ilgili tutumları erkek öğretmen adaylarından daha iyidir. Genelde, çalışmalar üniversite öğrencilerinin istenilen düzeyde kitap okumadıklarını belirtmektedir. Üniversiteler kitap okuma alışkanlığını destekleyen etkinliklere önem vermelidir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi öğretmen eğitimi; kitap okuma; okuma alışkanlığı; tutumlar

ABSTRACT Previous studies, on different samples of people, focusing on book reading habits consistently show that the Turkish society has a low level of book reading. As one of the best ways to appreciate time, reading books is a very important skill for students and/or individuals to acquire. The foundation for book reading lay in childhood with the help of parents and teachers. By setting good examples for children, parents and teachers can help them to become book reading individuals in the future. The purpose of this study was to determine the book reading habits, views and attitudes of student teachers from the Physical Education and Sport Department in the Teacher Education program. A two part questionnaire that includes demographic questions and questions about attitude towards book reading were administered to 120 student teachers (female=50, male=70). The book reading attitude questionnaire is a valid and reliable questionnaire. The results of the study revealed that the majority of the student families did not have a personal library (61,7%). Female teacher candidates allocated more money to buy books than those of male teacher candidates (Female=66,0%, Male=45,7%). Teacher candidates who allocate more money to buy books have higher affections toward books and higher reading habits than candidates who allocate less money to buy books. Female teacher candidates enjoy books more than male teacher candidates do. In addition, females have higher reading habits and a higher desire to read a book. While both female and male student teachers agree on the necessity of book reading, only the females have a higher belief about the effectiveness and benefits of book reading. The more teacher candidates read books a year and the less they watch TV a day, the more positive attitudes they show toward book reading. It is determined that the teacher candidates who participated in this study had poor book reading habits. Female teacher candidates usually have better book reading habits and attitudes than those of male teacher candidates. Generally, previous research showed that university students are not reading books at desired levels. Universities should emphasize activities that support students' book reading habits.

Key Words: Physical education teacher education; book reading; reading habit; attitudes

BESBD 2009;4(1):1-11

Okuma alışkanlığı bireylerin kazanması gerekli önemli bir beceridir. Okuma becerisi çocukların tüm gelişim alanlarda (duyusal, bilişsel, sözel vb) ilerlemesini sağlayan bir beceridir.¹ Öğrenciler ne kadar çok okurlarsa hem kelime dağarcıkları gelişmekte hem de bilişsel becerileri daha ileri düzeyde olmaktadır.² Ailenin ve öğretmenin örnek olması ile çocuğun kitaba ve kitap okumaya karşı ilgisi artar. Bu anlamda, kitap okuma alışkanlığı ve kitaba yönelik olumlu tutumların temelini çocuklukta atıldığını düşünmek hiçte yanlış değildir.³ Aile ortamında kazanılan olumlu tutumlar okul ortamında pekiştirilerek çocukların okumayı sevmeleri ve okuyan bireyler olmaları sağlanabilir. Bu düşünce istenilen bir davranış olmasına rağmen, ülkemizde yapılan araştırmalar hem ailelerin hemde öğretmenlerin öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılması anlamında örnek olmadıklarını gösterir niteliktedir. Örneğin ailelerin öğrencilere örnek olmaları ile ilgili bir çalışmada, Ankara'daki 8 ilçede ilköğretim okullarında (5. sınıfta okuyan 344) öğrenim gören öğrencilerin %71.1 yeterli kitap okumadıklarını belirlenmiştir. Aynı çalışmada, öğrencilerin okuma alışkanlığını kazanmalarına yardım edecek, annenin çocuklara kitap okumaları, onları kütüphaneye götürmeleri, kitap almaları için para vermeleri, kitap seçiminde yardım etmeleri gibi uygulamalarının da yetersiz olduğu vurgulanmıştır.⁴ Öğretmenler de aileler gibi öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma anlamında yetersiz oldukları görülmektedir. Örneğin, Ankara'da 6 merkez ilçede 16 ilköğretim okulunda bulunan 127 öğretmen üzerinde yapılan bir çalışmada, zayıf alışkanlığı olan öğretmenler ve hiç okumayan öğretmenler ile okumayan öğretmenlerin oranını %68,5 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Hiç okumama oranı en düşük genç öğretmen grubunda (21-35 yaş; %27,6) iken orta yaş öğretmen grubunda (36-50 yaş; %41,8) en yüksek düzeydedir. Bulgular mesleki deneyim süresi artıka okuma alışkanlığı düzeylerinin düştüğünü de göstermektedir.⁵ Eğitim-öğretim ile okuma alışkanlığının paralel olduğu düşünülebilir. Özetle, hem aileler hemde öğretmenlerin yetersiz uygulamaları düşünüldüğünde aile ve okuldaki eğitim-öğretim süresince

öğrencilerin okuma alışkanlığını kazandıklarını varsaymak doğru olmayabilir. Ülkemizde okuryazar oranı ve okuma düzeyi birbiriyle ters orantılı olması bunu doğrular niteliktedir.⁶

Eğitim-öğretimin son basamağı olan üniversitelerdeki gençlerin de okuma alışkanlığına sahip olmaları istenen bir beceridir. Öğrencilerin derslerine hazırlanırken ve ders dışı yaşamlarını değerlendirirken kitap okuma alışkanlığının büyük önemi vardır. Fakat okumayan bir toplum içindeki üniversite gençliğini toplumdan ayırmakta mümkün değildir. Nitekim Korkmaz⁷ üniversitelerde çok kitap okunmasına rağmen düzeyin düşük kaldığını ifade etmektedir. Gerçekten de, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar bu öğrenci grubu hakkında okuma alışkanlıklarının istenen düzeyde olmadığını göstermektedir. Örneğin, Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme durumlarını belirlemek amacıyla 204 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin boş zaman tercihlerinden ilki müzik dinlemek (%47.1), ikincisi dinlenmek (%15.2) ve üçüncüsü de kitap okumak (%13.7) olarak belirlenmiştir.⁸ Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir çalışmada, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim (Biyoloji (n=76), Türkçe (n=76), İngilizce (n=59) Eğitimi ve EPH (n=75)) gören toplam 278 öğrencinin okuma ilgileri "orta" düzeyde, okuma alışkanlıkları da "düşük" olarak belirlenmiştir.⁹ Ayrıca, bu araştırma sonucunda, kız öğrencilerin okuma ilgilerinin erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu belirtilirken okuma ilgilerinin sosyo-ekonomik durumlarına göre değişmediği de görülmüştür. Yine diğer bir üniversite gençliği üzerinde yapılan araştırmada, öğrencilerin %92'sinin yeterince okumadıkları, %49'unun en çok kitabın akademik eğitim yıllarında okuduğu ve %26'sının ders dışı kitap okudukları ve %5'nin boş zamanlarını kütüphanede değerlendirdiği belirlenmiştir.¹⁰ Ankara'da üniversite öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada, 803 öğrenciden sadece iki tanesinin boş zamanlarında kitap okudukları ve öğrencilerin daha çok futbol, basketbol gibi popüler sporlara yönelmekte, en fazla zamanı sinemaya gitmek, müzik dinlemek,

bilgisayar ve İnternet kullanmak gibi etkinliklere ayırdıkları belirlenmiştir.¹¹

Okuma alışkanlıkları ile ilgili Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında yapılmış çalışmalar çok değerlidir. Örnek çalışmaların birinde, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu 3. ve 4. sınıftan 243 öğrenciden erkeklerin %68,4'unun bayanların %85,5'inin "kitap okur musunuz" sorusuna olumlu yanıt verdikleri belirlenmiştir. Erkek ve bayan öğrencileri arasında hem aylık hem de yıllık okunan kitap sayısında fark vardır. Erkeklerin yıllık kitap ortalaması 11,472 ± 9,073 iken bayanların ortalaması 15,99 ± 14,71 kitaptır.¹² Diğer bir çalışmada, Selçuk üniversitesi ve Fırat üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulundan 195 öğrencinin %7,2'sinin boş zamanlarında kitap okuduklarını belirlemişlerdir.¹³

Üniversite öğrencileri üzerindeki çalışmalar birbirleriyle tutarlı bir şekilde öğrencilerin yeterince kitap okumadığını ve boş zamanlarında kitap okumayı tercih etmedikleri yönünde genel bir eğilimi göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına ilişkin yaklaşımlarının değerlendirilmesi farklı gruptaki öğrencilerin tutumlarını öğrenmek bakımından önemli bilgiler sağlayabilir. Bu doğrultuda, "Kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum ölçeği" geliştirilip araştırmacıların kullanımına sunulmuştur.¹⁴ Bu ölçeğini kullanıldığı cinsiyet değişkeninin kitap okuma tutumu ile ilişkisi değerlendirildiği bir çalışmada, Eğitim Fakültesinin 5 farklı bölümünde eğitim gören 163 erkek, 187 kız olmak üzere toplam 350 öğrencinin dene olarak kullanılmış ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kitap okumaya yönelik daha fazla sevgi ve istek duymakta olduğu ve ayrıca kitap okumanın yararlı ve etkili olduğunu düşündüklerini belirlenmiştir. Kız ve erkek öğrenciler kitap okumanın gerekliliği konusunda benzer düşüncede olduklarını aynı çalışmanın sonucu olarak sunulmuştur.¹⁵

Genelde toplumumuz ve özelde de üniversiteler üzerinde yapılan bu araştırmaların genel olarak değerlendirildiğinden de, okuma alışkanlığının düşük düzeylerde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında ailenin ve öğretmenin rolü örnek olma anlamında önemlidir. Öğ-

rencilerin kendilerini okumayı seven anne-baba ve öğretmenleri ile özdeşleştirerek okuma gelişimi ve alışkanlıklarının artacağı sürekli belirtilmektedir.^{5,16} Bu araştırmanın amacı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda okuyan öğretmen adayı öğrencilerin okuma alışkanlığı etkilediği düşünülen değişkenlerin araştırılması ve bu değişkenlerden oluşturulan farklı gruplardaki üniversite öğrencilerinin tutumlarını değerlendirmektir.

YÖNTEM

EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni 2006-2007 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında BESYO Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde öğrenci sayısı 284 (Kız= 101, Erkek=183). Örneklem olasılığa dayalı basit tesadüfi yolla seçilen, 70 erkek, 50 kız olmak üzere toplam 120 gönüllü öğrenciden oluşmaktadır.

ÖLÇME ARACI

Araştırmada veri toplama aracı olarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış kitap okumaya ilişkin tutum ölçeği kullanılmıştır.¹⁴ Ölçek, 21'i olumlu, 9'u olumsuz olmak üzere 30 maddeden oluşmaktadır. Altı alt boyuttan oluşan bir ölçektir. 1. alt ölçek "Sevgi", 2. alt ölçek "Alışkanlık", 3. alt ölçek "Gereklilik", 4. alt ölçek "İstek", 5. alt ölçek ise "Etki", 6. alt ölçek ise "Yarar" olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin tüm olarak Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı, 88 olarak belirlenmiştir. Ölçeğe ait altı alt boyutun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları sırasıyla .78, .73, .72, .70, .75, .79 şeklindedir. Ölçek 5'li Likert tipinde değerlendirmeye sahiptir. Seçeneklerin 'Genel Olarak Katılıyorum', 'Katılıyorum', 'Kısmen Katılıyorum', 'Katılmıyorum' ve 'Genel Olarak Katılmıyorum' biçiminde sıralanmıştır. Olumlu ifadeli maddeler 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanırken, olumsuz ifadeli maddeler ters yönde 1, 2, 3, 4, 5 olarak puanlanmıştır. Öğrencilerin tutum maddelerine katılma derecelerine ilişkin belirlenen puan aralıkları; Genel Olarak Katılıyorum: 4.21-5.00, Katılıyorum: 3.41-4.20, Kısmen Katılıyorum: 2.61-3.40, Katılmıyorum: 1.81-2.60, Genel Olarak Katılmıyorum: 1.00-1.80 şeklindedir.

TABLO 1: Bayan ve Erkek Öğretmen Adaylarının Lise Mezuniyet Alanları (n=120).

	Lise Mezuniyet Alanları					
	Spor	Sözel	Sayısal	T.M	Sosyal	F.M
Bayan	11(22,0)	6(%12,0)	3(%6,0)	26(%52,0)	3(%6,0)	1(%2,0)
Erkek	14(20,0)	8(%11,4)	12(%17,1)	25(%35,7)	7(%10,0)	4(%5,7)
Toplam	25(20,8)	14(%11,7)	15(%12,5)	51(%42,5)	10(%8,3)	5(%4,2)

ÖLÇEĞİN UYGULANMASI

Demografik sorulardan ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum ölçeğinden oluşan anket gönüllü öğrencilere sınıf ortamında uygulanmış ve verildikten sonra aynı yolla toplanmıştır.

VERİLERİN ANALİZİ

Veriler çözümlenirken tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Değişkenler frekanslar (f) ve yüzdeler (%) şeklinde ifade edilmiştir. Çapraz tablolar ikili yüzde karşılaştırmaları için kullanılıp Ki-kare ile fark olup olmadığına bakılmıştır. Bağımsız grupların karşılaştırılmasında t testi kullanılmıştır. İki'den fazla grup karşılaştırılmasında ANOVA kullanılmış ve ikili gruplardan hangilerinin farklı olduğunu bulmak için de Tukey HSD kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiş ve verilerin analizinde SPSS 10.0 yazılımı kullanılmıştır.

BULGULAR

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 70'i erkek ve 50'si bayandır. Katılımcıların yaşları incelendiğinde bayanların yaş ortalaması 20,12 ve erkeklerin yaş ortalaması 21,64'dür. Tablo 1'de, bayanların %22'si spor %18'i sözel %8'i sayısal %52'si T.M. bölümlerinden üniversiteye gelmiş ve erkeklerin %20'si spor %21'i sözel %23'i sayısal %36'si T.M. bölümlerinden mezun oldukları görülmektedir. Genelde, TM alanlarından gelen öğrenci sayısı en yüksek düzeydedir. Tablo 2, öğretmen adaylarının sınıflara göre nasıl temsil edildiğini göstermektedir.

Öğrenci ailelerinin ekonomik durumu değerlendirildiğinde, %12.1'inin 500 YTL ve altında ge-

TABLO 2: Öğretmen Adaylarının Sınıflara Göre Dağılımları (n=120).

Sınıflar	f	%
1	38	31,7
2	23	19,2
3	24	20,0
4	18	15,0
Af-beklemeli	17	14,2

TABLO 3: Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Ekonomik Durumu (n=116).

Gelir Miktarı	f	%
500 YTL ve altı	14	12,1
501-1000 YTL	48	41,4
1001-1500 YTL	37	31,9
1501 YTL ve üzeri	17	14,7

TABLO 4: Bayan ve Erkek Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Kütüphaneleri Olup Olmadığı (n=120).

	Ailenizin Kütüphanesi Var mı?	
	Evet	Hayır
Bayan	21(%42,0)	29(%58,0)
Erkek	25(%35,7)	45(%64,3)
Toplam	46(%38,3)	74(%61,7)

lire sahipken, çoğunluğun geliri (%41.4) 501-100 YTL arasındadır (Tablo 3).

Öğretmen adaylarının %38,3'ünün ailelerinin evlerinde kütüphane bulunurken, %61,7'sinin kütüphane bulunmamaktadır. Cinsiyet değişkenine göre aile kütüphanesinin varlığı değerlendirildiğinde (Tablo 4), bayanların %58,0'ı kütüphaneleri ol-

madığını belirtirken erkeklerin %64,3'ü ailelerinin kütüphanesi olmadığını vurgulamışlardır.

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının çoğunluğunun aileleri ile birlikte kaldıkları 62,5% görülürken, kendine ait bir odanın olduğunu belirtenlerin oranı 77,5%'dir. Bayanların %90'ının kendine ait özel odaları varken ve erkeklerin %68,6'sının kendilerine ait bir özel odaları vardır

Öğretmen adaylarının çoğunluğunu (%73,6) ekonomik durum olarak kendilerini 500 YTL ve altında olarak tanımlamışlardır (Tablo 6).

Bayanların %44'ü ve erkeklerin %36'sı burs aldıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 7).

Tablo 8 incelendiğinde, öğretmen adayları cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde, bayanların %66'sı kitap almak için para ayırmakta ve erkeklerin %46'sı kitap almak için para ayırmakta-

dır. Kitap almak için ayrılan para olup olmaması cinsiyetler arasında anlamlı bir şekilde farklıdır, $X^2(1, N = 120) = 4.835, p < .05$.

Öğretmen adayları genel olarak değerlendirildiğinde (Tablo 9), bayanların %8'i yılda hiç kitap okumamış %50'si 1-3 adet arasında kitap okumuş %42'si 4 adet ve fazlasını okumuş ve erkeklerin %33'ü yılda hiç kitap okumamış %41'si 1-3 adet arasında kitap okumuş %26'sı 4 adet ve fazla kitap okumuştur. Kitap okuma oranlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır, $X^2(4, N=120) = 14,539, p < .05$.

Bayanların %14'ü "0-1 saat" arasında %66'sı "2-3 saat" arasında %20'si "4 saat ve üzeri" vaktini televizyon karşısında geçirmekte ve erkeklerin %14'ü "0-1 saat" arasında %59'u "2-3 saat" arasında %27'si "4 saat ve üzeri" vaktini televizyon karşısında geçirmektedir (Tablo 10).

TABLO 5: Öğretmen Adaylarının Kaldıkları Yerler ve Kendilerine Ait Odanın Varlığı (n=120).

	Kaldığı Yer					Genel Sonuçlar
	Ailesiyle Birlikte	Evde Yalnız	Evde Arkadaş/ları ile	Yurtta	Akrabalarının Yanında	
Odası Var	64 (%53,3)	4(%3,3)	19 (%15,8)	4(%3,3)	2 (%1,7)	93(%77,5)
Odası Yok	11(%9,2)	1(%0,8)	5(%4,2)	9(%7,5)	1(%0,8)	27(%22,5)
Genel Sonuçlar	75 (%62,5)	5 (%4,2)	24 (%20,0)	13 (%10,8)	3(%2,5)	120

TABLO 6: Bayan (n=44) ve Erkek (n=66) Öğretmen Adaylarının Ekonomik Durumları.

	Ekonomik Durum			
	500 YTL ve altı	501-1000 YTL	1001-1500 YTL	1501 YTL ve üzeri
Bayan	32(%72,7)	9(%20,5)	2(%4,5)	1(%2,3)
Erkek	49(%74,2)	12(%18,2)	3(%4,5)	2(%3,0)
Toplam	81(%73,6)	21(%19,1)	5(%4,5)	3(%2,7)

TABLO 7: Bayan (n=50) ve erkek (n=69) öğretmen adaylarının burs alıp almama durumları.

	Burs Var	Burs Yok
Bayan	22(%44,0)	28(%56,0)
Erkek	25(%36,2)	44(%63,8)
Toplam	47(%39,5)	72(%60,5)

TABLO 8: Bayan (n=50) ve erkek (n=70) öğretmen adaylarının kitap almaya para ayırıp ayırmadıkları.

	Kitap Almaya Para Ayırıyor musunuz?	
	Evet	Hayır
Bayan	33(%66,0)	17(%34,0)
Erkek	32(%45,7)	38(%54,3)
Toplam	65(%54,2)	55(%45,8)

TABLO 9: Bayan (n=50) ve erkek (n=70) öğretmen adaylarının yıllık kitap okuma durumları.

	Yıllık Okunan Kitap				
	Hiç okumam	1 adet	2 adet	3 adet	4 adet ve üzeri
Bayan	4 (%8,0)	2 (%4,0)	8(%16,0)	15(%30,0)	21(%42,0)
Erkek	23(32,9%)	7(%10,0)	11(%15,7)	11(%15,7)	18(%25,7)
Toplam	27(22,5%)	9(%7,5)	19(%15,8)	26(%21,7)	39(%32,5)

TABLO 10: Bayan (n=50) ve erkek (n=70) öğretmen adaylarının televizyon seyretmeye ayırdıkları günlük zaman.

	TV Seyretmeye Günde Kaç Saat Ayırıyorsunuz?									
	0	1	2	3	4	5	6	8	11	
Bayan	2(%4,0)	5(%10,0)	18(%36,0)	15(%30,0)	8(%16,0)	2(%4,0)				
Erkek	1(%1,4)	9(%12,9)	22(%31,4)	19(%27,1)	11(%15,7)	4(%5,7)	2(%2,9)	1(%1,4)	1(%1,4)	
Toplam	3(%2,5)	14(%11,7)	40(%33,3)	34(%28,3)	19(%15,8)	6(%5,0)	2(%1,7)	1(%0,8)	1(%0,8)	

Bayanların %90'ı "2 saat ve daha az" vaktini okumayla %10'u "3 saat ve daha fazla" vaktini okumayla geçirmekte ve erkeklerin %95'i 2 saat ve daha az" vaktini okumayla %5'i "3 saat ve daha fazla" vaktini okumayla geçirmektedir (Tablo 11).

Tablo 12'de bayan öğretmen adayların kitaba olan sevgileri, okumayı bir alışkanlık haline getirmiş olmaları, kitabın farklı açılarda olumlu etkisinin ve yararının olduğunu belirtmeleri erkek öğretmen

adayların görüşlerinden istatistiksel ve anlamlı olarak farklı olduğu görülmektedir. Kısacası, bayanların kitabı sevme, alışkanlık haline getirme, kitabın etki ve yararına inanmaları daha yüksektir.

Kitaba para ayıran öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutumlarından "sevgi" ve "alışkanlık" tutumlarının kitaba para ayırmayanlardan istatistiksel ve anlamlı şekilde farklı olduğu görülmektedir (Tablo 13).

TABLO 11: Bayan (n=49) ve erkek (n=66) öğretmen adaylarının okumaya ayırdıkları günlük zaman.

	Okumaya Günde Kaç Saat Ayırıyorsunuz?					
	0	1	2	3	4	5
Bayan		24(%49,0)	20(%40,8)	4(%8,2)	1(%2,0)	
Erkek	2(%3,0)	36(%54,5)	25(%37,9)	2(%3,0)		1(%1,5)
Toplam	2(%1,7)	60(%52,2)	45(%39,1)	6(%5,2)	1(%0,9)	1(%0,9)

TABLO 12: Bayan ve erkek öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutumları.

Tutumlar	Cinsiyet		t	p
	Bayan (n=48)	Erkek (n=67)		
Sevgi	4,0149±,5554	3,3539±,7959	5,244	,000
Alışkanlık	4,0260±,5163	3,4118±,7688	5,147	,000
Gereklilik	3,6330±,3999	3,5149±,6106	1,161	,248
İstek	3,8333±,6842	3,6127±,8055	1,544	,125
Etki	4,1957±,4828	3,9053±,7503	2,490	,014
Yarar	4,3306±,4709	4,0923±,6352	2,141	,035

TABLO 13: Öğretmen adaylarının kitaba ayırdıkları para ve kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutumları.

Kitap Almaya Para Ayırıyor musun?				
Tutumlar	Evet (n=63)	Hayır (n=52)	t	p
Sevgi	3.8889 ±.6727	3.3159±.7811	4.226	.000
Alışkanlık	3.8968±.7023	3.3915±.6908	3.895	.000
Gereklilik	3.6508±.4805	3.4559±.5825	1.958	.053
İstek	3.7989±.6892	3.5912±.8337	1.469	.144
Etki	4.0792±.5957	3.9615±.7416	.930	.354
Yarar	4.2521±.4949	4.2521±.4949	1.230	.221

Tablo 14’de kendine ait odası olan öğrencilerin kitabın yararı yönündeki tutumları daha olumludur.

Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ile ilgili tutumlar televizyon izleme sürelerine göre değerlendirildiğinde “sevgi”, “alışkanlık” ve “gereklilik” alt ölçeklerinde farklı TV izleme sürelerine sahip adaylar arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır (Tablo 15). Tukey HSD’e göre, 1-2 saat ve 3-4 saat ile 5 ve üzeri günlük TV seyredenler arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır.

Tablo 16 incelendiğinde, yıllık okunan kitap sayısı öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutumlarında istatistiksel ve anlamlı bir fark yaratmaktadır. Genel olarak, yıllık daha fazla kitap okuyanların kitaba olan sevgileri, okuma alışkanlıkları, okuma istekleri ve kitabın yararı konusundaki görüşleri daha yüksektir. Pos Hoc test (Tukey HSD) sonuçlarının verildiği Tablo 16, hiç kitap okumayan grup ile 2, 3 ve 4 adet ve üzeri kitap okuyan gruplar arasında tutumlarda istatistiksel fark olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyeti, ailelerinin evinde kütüphane olup olmaması, kitaba para ayırıp ayırmamaları, kendilerine ait bir odanın olup olmaması, günlük TV seyretme, yıllık okunan kitap ve okuma için ayrılan saat okuma alışkanlığı ile ilgili tutumlar anlamlı bir şekilde ilişkili bulunmuştur (Tablo 17).

TARTIŞMA

Bu araştırma da, Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlerinin okuma alışkanlıkları ile ilgili değişkenler ve okuma alışkanlığı tutumları araştırılmaya çalışılmıştır.

Demografik bulgular değerlendirildiğinde, öğrencilerin ailelerinin ekonomik düzeylerinin çok yüksek olmadığı ve çoğunluğunun evinde aile kütüphanesinin yer almadığı belirlenmiştir. Ailelerin gelir düzeyleri evde kütüphane olup olmaması ile ilgili olabileceği düşünülebilir. Öğretmen adayları açısından düşünüldüğünde bunun yansıması çocukluk ve gençliklerinde kitap ve kütüphane ile daha az etkileşim olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, evde kütüphane olmaması anne-ba-

TABLO 14: Öğretmen adaylarının kendilerine ait odanın varlığı ve kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutumları.

Kaldığın Yerde Kendine Ait Odan Var mı?				
Tutumlar	Evet (n=89)	Hayır (n=26)	t	p
Sevgi	3.6356±.7795	3.6099±.7757	.148	.882
Alışkanlık	3.6778±.7327	3.6250±.7722	.320	.750
Gereklilik	3.5603	±.5114	3.5741±.6156	-.116 .908
İstek	3.6554±.7444	3.8642±.8126	-1.249	.214
Etki	3.9773±.6670	4.1979±.6510	-1.444	.152
Yarar	4.1221±.5879	4.4200±.5140	-2.288	.024

TABLO 15: Öğretmen adaylarının televizyon seyretmeye ayırdıkları süre ve kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutumları.

Tutumlar	TV Seyretme Süresi/Günlük	n	\bar{x}	ss	F	p
Sevgi	1-2 saat ^a	56	3.7347	.6345	3.813	.025
	3-4 saat	50	3.6286	.8711		
	5 ve üzeri	9	2.9841	.7774		
Alışkanlık	1-2 saat ^a	55	3.7182	.6598	4.369	.015
	3-4 saat ^b	51	3.7353	.8069		
	5 ve üzeri	10	3.0250	.4923		
Gereklik	1-2 saat ^a	54	3.6713	.4257	4.434	.014
	3-4 saat	50	3.5300	.5455		
	5 ve üzeri	10	3.1500	.8010		
İstek	1-2 saat	57	3.8480	.6874	2.625	.077
	3-4 saat	49	3.6122	.8481		
	5 ve üzeri	10	3.3333	.5666		
Etki	1-2 saat	54	4.1667	.6027	2.441	.092
	3-4 saat	49	3.8980	.7499		
	5 ve üzeri	9	3.8611	.3560		
Yarar	1-2 saat	53	4.3066	.5363	2.509	.086
	3-4 saat	49	4.0536	.6234		
	5 ve üzeri	8	4.2500	.5089		

^a 1-2 saat ile 5 ve üzeri günlük TV seyredenler arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır.

^b 3-4 saat ile 5 ve üzeri günlük TV seyredenler arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır.

TABLO 16: Öğretmen adaylarının yıllık okudukları kitap sayısı ve kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutumları.

Tutumlar	Okunan Kitap Sayısı/Yıllık	\bar{x}	n	ss	F	p
Sevgi	Hiç okumam ^{b,c}	26	3.0055	.8035	12.446	.000
	1 adet ^d	8	3.1250	.8380		
	2 adet ^e	18	3.5397	.5684		
	3 adet	24	3.7857	.6046		
	4 adet ve üzeri	39	4.0952	.5670		
Alışkanlık	Hiç okumam ^{a,b,c}	27	2.8796	.6293	23.472	.000
	1 adet ^d	8	3.3125	.5132		
	2 adet ^e	19	3.6579	.5478		
	3 adet	24	3.8542	.4539		
	4 adet ve üzeri	38	4.1842	.5626		
Gereklik	Hiç okumam	26	3.4327	.5940	1.657	.165
	1 adet	8	3.5625	.1768		
	2 adet	19	3.3947	.6525		
	3 adet	23	3.6087	.4512		
	4 adet ve üzeri	38	3.7105	.5018		
İstek	Hiç okumam ^{a,b,c}	26	3.0000	.7944	14.055	.000
	1 adet ^d	8	3.3333	.5634		
	2 adet	19	3.6316	.6176		
	3 adet	25	3.9867	.5732		
	4 adet ve üzeri	38	4.1140	.5603		
Etki	Hiç okumam	25	3.8900	.7708	1.531	.198
	1 adet	9	3.7500	.7181		
	2 adet	18	3.9028	.4629		
	3 adet	24	4.2292	.5363		
	4 adet ve üzeri	36	4.1111	.7182		
Yarar	Hiç okumam ^c	25	3.9750	.5962	2.930	.024
	1 adet	8	3.8438	.8680		
	2 adet	18	4.1667	.4736		
	3 adet	22	4.2330	.4352		
	4 adet ve üzeri	37	4.3953	.5717		

^a "Hiç okumam" ile "2 adet" kitap okuduklarını belirtenler arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır.

^b "Hiç okumam" ile "3 adet ve üzeri" kitap okuduklarını belirtenler arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır.

^c "Hiç okumam" ile "4 adet ve üzeri" kitap okuduklarını belirtenler arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır.

^d "1 adet" ile "4 adet ve üzeri" kitap okuduklarını belirtenler arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır.

^e "2 adet" ile "4 adet ve üzeri" kitap okuduklarını belirtenler arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır.

TABLO 17: Bazı değişkenler ve kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutum alt ölçekleri arasındaki korelasyonlar.

	1	2	3	4	5	6	7
Sevgi	-.422**	-.124	-.369**	-.014	-.205*	.556**	.304**
Alışkanlık	-.411**	-.234*	-.342**	-.030	-.216*	.673**	.328**
Gereklik	-.109	-.106	-.182	.011	-.245**	.202*	.116
İstek	-.143	-.103	-.136	.116	-.167	.574**	.141
Etki	-.215*	-.144	-.088	.136	-.180	.178	.122
Yarar	-.202*	-.053	-.118	.215*	-.156	.299**	.165

1= Cinsiyet; 2= Ailesinin evinde kütüphane var mı?; 3= Kitap Almaya Para Ayırma ;4= Kendine ait odan;

5= Günlük TV seyretme süresi; 6= Yıllık okunan kitap adedi; 7= Günlük kitap okuma süresi

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlı.

* Korelasyon 0.05 düzeyinde anlamlı.

banın çocuklarına kitap okurken örnek olamaya-
cağı bir ortamda yaratmaktadır. Okuma alışkanlı-
ğının kazandırılmasında ailenin rolü örnek olma
anlamında çok önemlidir.⁵ Bu eksikliği gösteren be-
şinci sınıfta okuyan 344 öğrenci üzerinde yapılan
bir çalışmada, öğrencilerin %79,3'ünün evinde kü-
tüphane olmadığı belirlenmiştir.⁴

Okuma alışkanlığı ile ilgili diğer bir konuda
öğretmen adaylarının ekonomik durumudur. Öğ-
retmen adaylarının çoğunluğu (%73,6) 500 YTL ve
altında bir kişisel gelire sahiptir. Bursu olan öğren-
ci oranı %39,5'tir. Üniversite öğrencileri için aylık
gelir kitaba para ayırabilme yeterliliği ile doğrudan
ilgilidir. Öğretmen adaylarından %54,2'si kitap al-
maya para ayırırken, %45,8'i para ayıramamakta-
dır. Bayan öğretmenler istatistiksel ve anlamlı bir
şekilde erkek öğretmen adaylarından daha fazla ki-
tapa para ayırmaktadırlar (Bayanlar=%66,0; Erkek-
ler=%45,7). Aylık gelirleri ve burs durumları
düşünüldüğünde özellikle erkek öğrencilerin ki-
tapa para ayıramaması doğal karşılanabilir. Fakat
benzer şartlardaki bayanların %66,0'ının kitaba pa-
ra ayırıyor olması istendiği zaman bu doğrultuda
kaynak ayrılabilceğini göstermektedir. Öğretmen
adayları genel olarak değerlendirildiğinde, kitaba
para ayıran öğretmen adaylarının, kitabı daha çok
sevdiği ve okumayı alışkanlık haline getirdikle-
ri görülmektedir (Tablo 13).

Öğretmen adaylarının kaldıkları yerler değer-
lendirildiğinde, kendilerine ait bir odası olan öğ-
retmen adaylarının oranı %77,5 iken %22,5'inin
kendilerine ait bir odası yoktur. Öğrencilerin

%53,3'ü hem aileleriyle kalmaktadırlar hemde ken-
dilerine ait bir odaları vardır. Kendine ait bir oda-
nın olması okuma için bir ortam sağladığı
düşünüldüğünde önemlidir. Okumak için bir or-
tamın olmaması okuma eyleminin yapılmasını
azaltan ve kitap okuma ile ilgili tutumları etkileyen
bir faktör olarak düşünülebilir. Fakat Tablo 14'de
öğrencilerin kendine ait odalarının olması yalnız-
ca kitabın yararlı olduğu yönündeki tutumu olum-
lu etkilediği görülmektedir. Kendine ait bir odanın
olması sevgi, alışkanlık, gereklilik, istek ve etki an-
lamındaki tutumları etkilemediği Tablo 14'den öne
çıkan diğer bir bulgudur.

Öğretmen adaylarının %61,6'sı günlük 2-3 sa-
at arasında TV seyretmektedirler. Öğretmen aday-
larının TV izleme süreleri azaldıkça kitaba olan
sevgi, alışkanlık ve gereklilik tutumları daha olum-
lu yönde olmaktadır (Tablo 15). Odabaşı yaptığı
bir çalışmada üniversite öğrencilerin günlük 2 sa-
at TV seyretmek için zaman harcadıklarını belirle-
miştir.¹⁷ Bu çalışmadaki öğretmen adayların kitap
okumak için ayırdıkları günlük süre sorulduğunda
%91,3'ü 1-2 saat arasından zaman ayırdıklarını be-
lirmişlerdir. Öğretmen adaylarının en az TV sey-
retmeye ayırdıkları zaman kadar okumaya zaman
ayırmamaları dikkat çekicidir. TV seyretmeye ve
okumaya ayrılan zamanlarla ilgili benzer sonuçla-
rın bulunduğu bir çalışmada, sınıf öğretmen aday-
ları %38'i 1-2 saatlerinin okumaya ayırırken %79'u
3-4 saatlerinin TV izlemek için harcadıkları görü-
lmüştür. Fakat okuma alışkanlığı ve televizyon iz-
leme arasında bir ilişki bulunamamıştır.¹⁶

Yıllık kitap okuma sayılarına bakıldığında, bayan ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel ve anlamlı bir fark vardır. Bayanların %8,0'i hiç kitap okumadığını belirtirken erkek öğretmen adaylarının %32,9'u yılda hiç kitap okumamaktadır. Bayanların %42,0'si 4 adet ve üzeri kitap okuduklarını belirtirken erkeklerin %32,5 4 adet ve üzerinde kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Yılmaz sınıf öğretmeni adaylarının %25'inin yılda 1-5 kitap arasında okuduğunu ve bunların az okuyan okur tipine örnek olduklarını belirlemiştir.¹⁶ Diğer bir çalışmada, Odabaşı'nın çalışmasına katılan üniversite öğrencilerinin yarıya yakınının yılda 5 kitaptan az okuduğunu gözlemişlerdir.¹⁷ Üniversite öğrencileri üzerindeki diğer bir çalışma da öğrencilerinin %9'unun hiç kitap okumadıklarını belirlemiştir.¹⁰ Genel olarak, Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni adaylarının %77,5'i az kitap okuyan okur tipini yansıtmaktadırlar. Aslında, kitap okumamanın eğitim-öğretim hayatının ilk dönemlerinden kaynaklandığını söylemek hiçte yanlış olmaz. Örneğin, 5. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada bu öğrencilerin %35,7'sinin hiç kitap okumadıklarını belirlemiştir.³ Bu da, kitap okuma alışkanlığının üniversite çağlarında değil daha önce kazanılmadığını göstermesi bakımından önemlidir. Kitabın az okunuyor olması belkide BESYO öğrencilerinin boş zaman tercihleriyle de ilgili olabilir. Bir çalışmada BESYO da okuyan 195 öğrencinin %7,2'sinin boş zamanlarını kitap okumaya ayırdıklarını belirtmektedir. Ayrıca, boş zamanlarda yapılan aktivitelerden ilki spor yapma (%19,0), daha sonra uyumak (%18,5), gezmek (%16,9) ve müzik dinlemek (%11,8) gelmektedir.¹³ Besyo'larda yapılan diğer bir çalışmada, 243 öğrenciye "kitap okur musunuz" sorusu sorulmuş ve bayanların %12,8'i ve erkeklerinde %22,6'sı hayır yanıtını vermişlerdir.¹²

Öğretmen adaylarının yıllık okudukları kitap sayısı arttıkça, kitaba olan sevgilerinin daha yüksek olduğu, alışkanlık tutumunun arttığı ve kitaba olan istek ve kitabın yararlı olduğuna dair görüşlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 16). Bu çalışmanın bulguları genel olarak değerlendirildiğinde cinsiyetin kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutumları etkileyen bir değişken olduğu gö-

rülmektedir. Cinsiyet değişkeninin okuma alışkanlığı ve bu alışkanlıkla ilgili olumlu tutum oluşturmada etkisinin olduğu söyleyen çalışmalar olduğu kadar cinsiyetin etkisiz bir değişken olduğunu belirten çalışmalarda vardır. Örneğin, Yılmaz¹⁶ yaptığı çalışmada okuma alışkanlığı ve cinsiyet arasında bir ilişki bulamazken diğer bir çalışmada cinsiyetin okuma ilgisinde farklılaşma yaratan bir değişken olduğunu vurgulanmıştır.⁹

Bayan ve erkek öğretmen adaylarının yıllık okudukları kitap sayısı ve kitaba ayırdıkları para miktarı birbirlerinden bayanlar yönünde farklılık göstermektedir. Ayrıca, kitap okuma alışkanlığı ile ilgili tutumlar bayan öğrenci adaylarında erkeklerle karşılaştırıldıklarında daha yüksektir. Bayan öğretmen adayları kitabı daha çok sevmekte, daha yüksek alışkanlıkları göstermekte, kitabın etkisine inanmakta ve kitabın yararlı olduğunu düşünmektedirler. Bayan öğretmen adaylarını ile ilgili bu bulgular, Eğitim Fakültesinin 5 farklı bölümünde eğitim gören 163 erkek, 187 bayan öğrenci üzere yapılan çalışma sonuçları ile benzerdir. Bayan öğrencilerin kitap okumaya yönelik daha fazla sevgi ve istek duymakta ayrıca kitap okumanın yararlı ve etkili olduğunu düşündüklerini belirlemiştir. Ayrıca, bayan ve erkek öğrenciler kitap okumanın gerekliliği konusunda benzer düşüncede olduklarını bulmuşlardır.¹⁵ Bu çalışmada da bayan ve erkek öğretmen adayları kitap okumanın gerekliliği ve kitap okumaya yönelik isteklerinin benzer olduğu belirlenmiştir.

Okuma alışkanlığı ve bu alışkanlık ile ilgili tutumlar değerlendirildiğinde, cinsiyet önemli bir değişken olarak ön plana çıkmaktadır. Gömleksiz'in¹⁵ çalışmasının yanında, diğer bir çalışmada da Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerinde eğitim gören bayan üniversite öğrencilerinin okuma ilgilerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirlenmiştir.⁹ Ayrıca, değişkenler arasındaki korelasyon analizi grup farklılıklarını açıklamak için kullanılabilir. Örneğin, cinsiyetler değişkeni "sevgi", "alışkanlık", "etki" ve "yarar" tutumları ile $p=0.01$ ve $p=0.05$ düzeyinde ilişkilidir. Aynı şekilde, bu tutum değişkenlerin de bayan ve erkek öğretmen adayları arasında grup farkları görülmektedir (Tablo 17).

Özetle, bu çalışmaya katılan öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının zayıf olduğu belirlenmiştir. Bayan öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ve ilgili tutumları erkek öğretmen adaylarından daha iyidir. Genelde, çalışmalar üniversite öğrencilerinin istenilen düzeyde kitap okumadıklarını belirtmektedir. Üniversiteler kitap okuma alışkanlığını destekleyen etkinliklere önem vermelidir.

Üniversite öğrencilerinin kitap okuma ve bununla ilgili tutumlarının yüksek olması için gerek-

li şartlar aile/okul/çevre etkileşimi içinde erken yaşlarda şekillendirilmelidir. Erken yaşlarda kazanılan okuma becerisinin öğrencinin ileriki yaşamındaki okuma alışkanlığının bir belirleyicisi olduğunu vurgulamaktadırlar.³ Üniversite öğrencilerinin yeterli düzeyde okumuyor olmalarının nedenleri aile/okul/çevre üçgenindeki çok yönlü faktörlerle ilgilidir. Belki üniversiteler okuma alışkanlığının geliştirileceği yerler değildir fakat şüphesiz ki okumayan öğrencilerden dolayı toplumsal görevlerini tam olarak yerine getirememektedirler.

KAYNAKLAR

1. Cunningham AE, Stanovich, KE. Reading matters: How reading engagement influences cognition. In: Flood J, Lapp D, Squire J, Jensen J, eds. Handbook of research on teaching the English language arts. 2nd ed. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. 2003. p. 666-75.
2. Cunningham AE, Stanovich, KE. Reading can make you smarter! *Principal* 2003; 83, 34-9.
3. Cunningham AE, Stanovich KE. Early reading acquisition and its relation to reading experience and ability 10 years later. *Developmental Psychology* 1997; 33, 934-45.
4. Yılmaz B. Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı, *Bilgi Dünyası* 2004;5(2): 115-36.
5. Yılmaz B. Ankara'daki ilköğretim öğretmenlerinin okuma ve halk kütüphanesi kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği* 2002;16(4):441-60.
6. Okay O. Okumayan Toplum. *Türk Dili* 2004; 629:411-24.
7. Korkmaz A. Yükseköğretim Gençliğinin Problemleri, [28 Ağustos 2007 tarihinde]. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/korkmaz.htm> adresinden alınmıştır.
8. Aydoğan Y, Aral N. Ankara Üniversitesi ev ekonomisi yüksekokulu öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme durumlarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*.2007; 173.
9. Saraçoğlu AS, Bozkurt N, Serin O. Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2003; 12 (4), 149-57.
10. Esgin A, ve Karadağ Ö. Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, *Popüler Bilim* 2000; 25 (175), 19-20.
11. Balcı V. Ankara'daki Üniversite öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılımlarının araştırılması. *Milli Eğitim Dergisi* 2003; 158.
12. Filiz, K. Gazi Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerin meslekle ilgili Okuma ve Araştırma Alışkanlıkları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2004; 24(2), 231-42.
13. Çınar V Sanioğlu A. Farklı branşlardaki beden eğitimi ve spor yüksek okulu öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımlarının değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2004; 11: 261-70.
14. Gömleksiz MN. Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2004; 14 (2):185-95.
15. Gömleksiz MN. Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Elektronik Dergisi* 2004; 1(1).
16. Yılmaz ZA. Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığı. *İlköğretim Online* 2006; 5(1):1-6.
17. Odabaş H. Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına etki eden faktörler. *Bilgin*. 2003; (2), 3-6. <http://bilgibelge.humanity.ankara.edu.tr/ho.html> adresinden 3 Eylül 2007 tarihinde alınmıştır.